

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 24 maart – 12:00 uur d.d. 25 maart

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Communicatie-experts

Samenvatting

- In de analyses van het coronadebat staan vooral het ‘felle commentaar’ van de Kamer op het vaccinatiebeleid en de kritiek op de onderbouwing voor de verlating van de avondklok centraal. “Terug van nooit helemaal weggeweest: het chagrijn in de Tweede Kamer over vaccineren”, zo schrijft NRC. De Kamer zou ‘gefrustreerd’ zijn over het lage tempo en de grote voorraden die Nederland aanhoudt, aldus NRC. De vraag die volgens de parlementaire pers tijdens het debat vooral klonk was waarom Nederland niet overgaat op de ‘eenprikstrategie’. Wat betreft de avondklok gaat de Kamer na ‘gemor’ akkoord. Volgens de Volkskrant had de Kamer wel vragen bij de argumenten die premier Rutte gebruikte om de avondklok een uur te verlaten, want die zouden ‘niet meer te volgen’ zijn.
- Het nieuws dat verkenner en minister Kajsa Ollongren besmet is met het coronavirus wordt vanochtend al snel breed gedeeld en roept veel reacties op bij journalisten en algemeen publiek (op Twitter). Hoewel steeds duidelijker wordt dat het kabinet onder ‘overige contacten’ viel (na de besmetting van staatssecretaris Keijzer) lijkt de oproep aan het kabinet om in quarantaine te gaan steeds groter te worden. Het lijkt dan vooral om een gevoelskwestie te gaan, met reacties als: ‘Volgens mij zei Rutte dat we niet de randjes op moesten zoeken’; ‘Hup alle politici in quarantaine als je COVID-19 serieus neemt’. Hoofd IC Armand Girbes (Amsterdam UMC) reageert ook op Twitter: “Het zal wel niet ‘politiek’ correct of braafpraterig zijn, maar ik roep de @minpres en zijn team op zich te laten vaccineren (met spoed). Ons land is niet gebaat bij ziekte (of erger) regeringsleden en volksvertegenwoordigers, zeker als het mijdbaar is.” NB: De aandacht is al snel afgeleid als een ANP-foto gepubliceerd wordt van Ollongren’s formatie-aantekeningen.
- Uit onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel onder ruim 25.000 leden blijkt dat 42% vindt dat Hugo de Jonge in een volgend kabinet weer minister van VWS mag worden. 46% zou dat niet acceptabel vinden. Sommigen opperen dat de CDA’er alleen blijft tijdens de coronacrisis, en daarna plaatsmaakt voor iemand anders. Veel deelnemers erkennen dat er dingen fout zijn gegaan in het coronabeleid, maar geloven wel dat De Jonge handelt uit een goed hart. Maar vooral denken veel mensen dat er geen beter alternatief is voor de post van zorgminister. Anderen vinden het onverstandig om midden in de crisis een andere minister te krijgen.

Karakterisering van de berichtgeving

- Het tempo waarmee Nederland vaccineert (in verhouding tot andere landen) blijft onderwerp van gesprek. Media stellen vragen als: ‘Zijn wij nu zo traag of zijn de andere landen zo snel?’ (Trouw) en ‘Honderdduizenden vaccins op de plank. Kan prikken niet sneller?’ (de Volkskrant).

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario’s)

-

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van VWS heeft men het voornamelijk over de persconferentie en de verlengde maatregelen. Men geeft aan het niet eens te zijn met de verlenging van de maatregelen en roept op niet te gaan testen, ‘zodat er een einde komt aan de pandemie’. Men wil dat de sportscholen opengaan.
- Via de facebookpagina van VWS heeft men het voornamelijk over vaccineren. Men vraagt zich nog steeds af wanneer ze aan de beurt zijn en of hier duidelijkheid over kan komen. Ook enkele berichten van chronische zieken (‘het kan toch niet zo zijn dat ik later aan de beurt ben dan mijn gezonde broer?’). Daarnaast zijn veel mensen het niet eens met het vaccineren en geven ze aan hun mouw echt niet op te gaan stropen. Meerdere vragen van mensen hoe ze zich kunnen laten testen op antistoffen voordat ze zich laten vaccineren.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge zorgt de globale planning die VWS heeft geschetst van de vaccinatieplanning voor onrust bij mensen met een medische indicatie. Zij staan hierin niet apart genoemd, dus zijn ze bang dat het puur op leeftijd gaat. Vervolgens vinden ze het ook heel vervelend dat ze gelijktijdig met de mensen tussen de 50 en 59 een vaccin te krijgen. Ze geven aan dat zij veel meer risico lopen. Ook zeggen ze dat ze in andere landen wel gelijktijdig met de 60-plussers een vaccin aangeboden zouden krijgen. Ze willen naar voren worden gehaald. Ook voor de mensen tussen de 50 en 59 jaar mét medische indicatie is het onduidelijk. Zijn zij tegelijk met gezonde leeftijdsgenoten aan de beurt? Mensen geven aan dat met de scholen open wel erg vaak hele klassen alsnog thuis zitten. Ook hebben ze het gevoel dat dit voor veel besmettingen zorgt. Mensen vinden de testen voor thuis erg duur. Ook weer veel reacties dat mensen hun kinderen sowieso niet laten testen. Mensen met lange afstandsrelaties vragen weer aandacht voor het feit dat zij hun partner al zolang niet kunnen zien.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- India meldt een 'potentieel lastige' variant van het coronavirus te hebben ontdekt. De ontdekte variant zou twee mutaties in het eiwituitsteeksel hebben waarmee het zich aan de cellen bindt en zich daardoor mogelijk sneller verspreiden, zegt Rakesh Mishra, hoofd van het Centrum voor Cellulaire en Moleculaire Biologie.
- De **Europese Commissie** heeft bepaald dat een land dat vanuit de EU coronavaccins krijgt, ook zelf naar vermogen aan de EU moet leveren. Daarnaast gaat meewegen hoe ver het land dat de vaccins krijgt, zelf is met zijn vaccinatieprogramma. Als het ver voor ligt op de EU kan de export worden tegengehouden. Volgens de Commissie moet voortaan worden gekeken naar wederkerigheid en proportionaliteit. Door het verscherpen van de exportrestricties hoopt de Commissie een eerlijker verdeelsleutel af te dwingen. Het gaat niet om een exportverbod. "We blijven gewoon exporteren, maar we hebben nu extra restricties ingevoerd om te garanderen dat de EU niet zelf gaat achterlopen in vaccinatieprogramma's", zegt vicevoorzitter van de Europese Commissie Dombrovskis. De Commissie wil de druk opvoeren op farmaceut AstraZeneca, maar ook op landen die bijna niks exporteren naar Europa. NB: In de ochtendkranten relatief veel aandacht voor het vaccinatiebeleid van de Europese Commissie.
- **AstraZeneca** heeft nieuwe eigen resultaten vrijgegeven over de effectiviteit van zijn vaccin. De recentste data komen voort uit een onderzoek onder meer dan 32.000 deelnemers in de VS, Chili en Peru. In de Verenigde Staten is het vaccin voor 76% effectief geweest bij het voorkomen van symptomatische coronabesmettingen. Het vaccin is voor 100% effectief bij het voorkomen van ernstige verschijnselen. Acht mensen in het onderzoek werden zwaar ziek door covid-19, maar zij hadden allen een placebo gekregen. Eerder deze week kreeg het een tik op de vingers van een Amerikaanse toezichthouder omdat het verouderde data had gebruikt bij een effectiviteitsonderzoek. AstraZeneca moest dat later erkennen.
- Het **Rode Kruis** biedt vanaf deze week extra hulp aan mensen die in quarantaine zitten. Zogenaemde quarantainecoaches houden contact met mensen in thuisisolatie en regelen waar nodig hulp. Of mensen in quarantaine de extra ondersteuning kunnen gebruiken, wordt door de GGD bepaald. Met het 'Let op Elkaar Netwerk' van Het Rode Kruis kunnen de vijftien quarantainecoaches na een belletje door het hele land vrijwilligers inschakelen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- -

Betekenisgeving

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Het nieuws dat verkenners en minister Kajsa Ollongren besmet is met het coronavirus wordt vanochtend al snel breed gedeeld en roept veel reacties op bij journalisten en algemeen publiek (op Twitter). Hoewel steeds duidelijker wordt dat het kabinet onder 'overige contacten' viel (na de besmetting van staatssecretaris Keijzer) lijkt de oproep aan het kabinet om in quarantaine te gaan steeds groter te worden. Het lijkt dan vooral om een gevoelskwestie te gaan, met reacties als: 'Volgens mij zei Rutte dat we niet de randjes op moesten zoeken'; 'Hup alle politici in quarantaine als je COVID-19 serieus neemt'. Hoofd IC Armand Girbes (Amsterdam UMC) reageert ook op Twitter: "Het zal wel niet 'politiek' correct of braafpraterig zijn, maar ik roep de @minpres en zijn team op zich te laten vaccineren (met spoed). Ons land is niet gebaat bij ziekte (of erger) regeringsleden en volksvertegenwoordigers, zeker als het mijddbaar is." NB: De aandacht is al snel afgeleid als een ANP-foto gepubliceerd wordt van Ollongren's formatie-aantekeningen.
- De **Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)** spreekt een twitterbericht van VWS over het gebruik van de vaccins van Pfizer/BioNTech en Moderna door huisartsen tegen. Het ministerie twitterde woensdagavond dat huisartsen de vaccins van Moderna en Pfizer/BioNTech toedienen, terwijl dit niet zo is. Veel huisartsen reageerden al verbaasd op het bericht. Een woordvoerder van LHV zegt dat huisartsen de bevolkingsgroepen met hoog risico tot 75 jaar oud inenten met het middel van AstraZeneca. "Het heeft dus geen zin om de huisarts te bellen en te vragen naar een prik van Moderna of Pfizer/BioNTech. Mensen die ingeënt kunnen worden krijgen zelf een uitnodiging", aldus de LHV-woordvoerder. De verwarring is volgens de woordvoerder mogelijk ontstaan doordat huisartsenposten gebruik hebben gemaakt van de vaccins van Moderna en Pfizer/BioNTech om mensen in gezondheidsinstellingen te prikken. De persoon die de tweet plaatste, heeft dat mogelijk verkeerd opgevat. De LHV heeft woensdagavond nog kort contact gehad met het ministerie over de tweet. De vereniging verwacht nog bericht van het ministerie donderdag.
- Lokale partij **Samen voor Schiermonnikoog** maakt zich zorgen over de veiligheid van gasten en eilanders op de veerboot tijdens vakantieperiodes. De politieke partij voorziet grote drukte tijdens Pasen en heeft 'slechte signalen' over de voorjaarsdrukke ontvangen.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- In de analyses van het coronadebat staat vooral het 'felle commentaar' van de Kamer op het vaccinatiebeleid centraal. Daarnaast ligt de focus op de kritiek op de onderbouwing voor de verlating van de avondklok. Parlementaire journalisten noemen de kritiek die de Kamer had op het vaccinatiebeleid 'stevig'; het priktempo, de vaccinvoorraden en de inentingstrategie. "Terug van nooit helemaal weggevoerd: het chagrijn in de Tweede Kamer over vaccineren", zo schrijft NRC. Een uitspraak van PvdA-lijsttrekker Ploumen wordt in de analyses vaak aangehaald ter illustratie van de kritiek: "Het vaccinatiebeleid is nog steeds een rommeltje." De Kamer zou 'gefrustreerd' zijn over het lage tempo en de grote voorraden die Nederland aanhoudt, aldus NRC. De vraag die volgens de parlementaire pers tijdens het debat vooral klonk was waarom Nederland niet overgaat op de 'eenprikstrategie'. De vergelijking die PvdA-lijsttrekker Wilders maakte tussen het vaccinatie tempo van Nederland en die van andere Europese landen komt vaker terug in de analyses. "We

bungelen qua vaccinaties in de onderste Europese regionen", zo stelt onder meer het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf. Wat betreft de avondklok gaat de Kamer na 'gemor' akkoord met een klok die om 22.00 uur ingaat. Volgens ingewijden 'borrelde het plan zondag spontaan op tijdens het Catshuisberaad', zo haalt het AD op. Volgens de Volkskrant had de Kamer wel vragen bij de argumenten die premier Rutte gebruikte om de avondklok een uur te verlaten, want die zouden 'niet meer te volgen' zijn.

- **OMT-lid Diederik Gommers** vindt dat minister De Jonge 'nú' moet doorpakken met de vaccinatiebeleid. Nederlanders kunnen met een meer eigenwijze minister eerder hun vrijheid terugkrijgen als het gaat om het vaccinatie tempo, meent hij. "Hij [minister De Jonge] moet niet klagen, hij moet het proberen te regelen binnen z'n mogelijkheden." Gommers zegt dit als hij ons vaccinatiebeleid met dat van het Verenigd Koninkrijk vergelijkt: "Daar word je een beetje kriebelig van of jaloeers. Als wij dat nou ook zouden kunnen, dan krijgen wij eerder onze vrijheid terug."
- NOS spreekt een aantal communicatie-experts die van mening zijn dat de vorm en inhoud van de coronapersconferentie 'een stuk beter' kan. **Communicatie-expert Lars Duursma** verwonderd zich over 'hoe er gecommuniceerd wordt'. Het verzetten van de avondklok is een goed voorbeeld, vindt hij. "Die moest en zou tussen 20.00 en 21.00 uur ingaan. Nu het langer licht blijft kan het opeens wel worden verzet. En daar komt bij dat de avondklok een tijdelijke maatregel werd genoemd, die bovenop de stapel lag om af te schaffen. Nu niet meer. Volgens Duursma ondermijnt die 'gelegenheidsargumentatie' het draagvlak en de acceptatie van alle andere maatregelen. **Hoogleraar gezondheidscommunicatie Bas van den Putte (UvA)** zou De Jonge en Rutte adviseren niet langer beloftes te doen. "... Versoepelingen zou je alleen moeten koppelen aan verbeterde cijfers." Rutte moet wel perspectief bieden, vindt Duursma, maar speculeren is gevaarlijk. "Dat zagen we voorafgaand aan de verkiezingen, waar opeens wel heel veel perspectief geboden werd. En dan hoor je op de eerste persconferentie ná de verkiezingen: alles blijft nagenoeg hetzelfde. Of het nou wel of niet met de verkiezingen te maken heeft gehad, handig is het niet." Volgens hem wil je als Nederlander horen: dit zijn de cijfers, dit zijn de maatregelen. "Dan heb je een gevoel van controle. Als je steeds moet afwachten welk politiek compromis er nu weer wordt gesloten, dan heb je geen gevoel van invloed." **Paul Stamsnijder van adviesbureau de Reputatiegroep** is het daarmee eens. "Sommige mensen denken nu dat er een soort campagne van de overheid gaande is, waar de werkelijkheid naar eigen hand wordt gezet. Maar dat is niet zo, ze zijn slachtoffer van de realiteit. Rutte en De Jonge zouden hun dilemma's daarom meer moeten benadrukken. Dan krijg je meer begrip voor beslissingen." De verantwoordelijkheid moet volgens Van den Putte meer bij alle Nederlanders worden gelegd. "Tijdens het bekendmaken van het latere tijdstip van de avondklok was het goed geweest om te herhalen dat iedereen zich dan ook wel aan de andere regels moet houden: was je handen, maximaal één persoon op bezoek, houd voldoende afstand." De boodschap moet zijn dat de maatregelen blijven bestaan totdat ze niet meer nodig zijn en dat dat ligt aan het eigen gedrag, vindt Van den Putte. "Ons gedrag is de weg naar versoepeling, daar moet je iedereen van overtuigen." Je zou op de persconferentie de belangrijkste plaatjes met data kunnen delen. Duursma: "Dan zeg je: dit is de situatie en dit de routekaart. We moeten het nu doen met alleen maar gesproken taal. Ik denk dat beeld wel zou wel helpen, nu is het meer van hetzelfde". Stamsnijder betwijfelt dat. "Ga je je beleid beargumenteren met cijfers, dan heb je de kans dat die cijfers helemaal ontleed gaan worden. Dan gaat het over gelijk hebben of gelijk krijgen. De vraag is: vertel je wat mensen begrijpen of ga je feiten overbrengen die ze niet in context kunnen plaatsen?" Kan de boodschap ook op een andere manier worden overgebracht? De persconferentie moet wel blijven, vindt Van der Putte. De communicatie om de persconferenties heen kan wel uitgebreider.

Opiniepeilingen

- Uit onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel onder ruim 25.000 leden blijkt dat 42% vindt dat Hugo de Jonge in een volgend kabinet weer minister van VWS mag worden. 46% zou dat niet acceptabel vinden. Sommigen opperen dat de CDA'er alleen blijft tijdens de coronacrisis, en daarna plaatsmaakt voor iemand anders. Veel deelnemers erkennen dat er dingen fout zijn gegaan in het coronabeleid, maar geloven wel dat De Jonge handelt uit een goed hart. Maar vooral denken veel mensen dat er geen beter alternatief is voor de post van zorgminister. Anderen vinden het onverstandig om midden in de crisis een andere minister te krijgen. Hugo de Jonge krijgt vooral steun van kiezers die op partijen hebben gestemd die in het demissionaire kabinet zitten. Opvallend is dat hij het grootste draagvlak geniet onder VVD-stemmers (75%). Van de kiezers van zijn eigen partij, het CDA, vindt 63% het acceptabel als hij weer minister van VWS wordt en ook een meerderheid van de ChristenUnie-stemmers is daar voor. Bijna de helft van de D66-, Volt-, PvdA-, en GroenLinks-kiezers zouden het acceptabel vinden als Hugo de Jonge weer zorgminister wordt. Tegenstanders, vooral PVV-, FVD-, en JA21-kiezers, vinden massaal dat De Jonge de coronacrisis niet goed heeft aangepakt. Ze zijn zeer kritisch, met name op het vaccinatiebeleid, en denken wel dat een ander dat beter zou kunnen. Ze vinden dat het tijd is voor 'een nieuwe wind' en 'een frisse blik'. Meerdere mensen vinden bovendien dat De Jonge in de persconferenties te optimistisch overkomt, terwijl er veel fout gaat. Ook wordt er gerefereerd aan het verlies van het CDA bij de verkiezingen.